

— Μὴ ἀναγνωρίζετε, εἶπε τὸ πνεῦμα διὰ φωνῆς ἀστηρᾶς.

— Ὁχι, εἶπεν ἡ ἀηδὼν.

— Ἐγὼ, σὲ γνωρίζω, εἶπε τὸ ρόδον, εἶσαι ὁ δαίμων, πρὸς ὃν εἶνε ἐμπειστευμένη ἡ φύλαξις τοῦ κήπου τούτου. Εἰς σὲ ἀνήκουσιν ἐνταῦθα πᾶν δικαίωμα καὶ πᾶσα ἰσχὺς, καὶ ἡ θέλησίς σου εἶνε ὁ νόμος τῆς ζωῆς ἡμῶν.

— Ἐχει καλῶς. Καὶ γνωρίζεις τὰ ἔθιμα τοῦ κήπου;

— Πάντα.

— Ὅταν ἐν πτηγῶν καὶ ἐν ἄνθος ἀγαπῶνται, καὶ θέλωσι νὰ ἀνήκωσι τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο, γνωρίζεις τί ὀφείλουσι νὰ κάμωσι;

— Ναί.

— Καὶ σὺ, ξένη;

— Ἐγὼ, εἶπεν ἡ ἀηδὼν, γνωρίζω ὅτι εἰς τὸν τόπον μου ἀγαπῶμεν ὅπως μᾶς ἀρέσκει καὶ κάμνομεν ὅπως μᾶς συμφέρει· ὁ βίος μας εἶνε ἀπλοῦς ὡς τὸ ὕδωρ καὶ ἐλεύθερος ὡς ὁ ἀήρ.

— Ἐδῶ πᾶν πράγμα ἔχει τὸν κανόνα του καὶ πᾶσα πράξις τὸν νόμον της. Ὅταν δύο ὄντα θέλωσι ν' ἀνήκωσι τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο καὶ γὰρ γεύονται ἄλλοι τὰς ἡδύτητας τοῦ ἔρωτος, πρέπει νὰ οἰκώσωσιν ὅτι θὰ μείνωσιν αἰωνίως ἠνωμένα καὶ νὰ μὴ ἀφήσωσι νὰ τὰ συνδέσωσι δι' αἰδέσεως ἀδιαρρήκτου, καίπερ ἀοράτου. Θέλεις νὰ ὑποβληθῆς εἰς τὰ ἔθιμα ἡμῶν;

— Δὲν θέλω νὰ ἐγκαταλίπω τὴν ἐλευθερίαν.

— Τότε ἄφες πάραυτα τὰ μέρη ταῦτα καὶ μὴ ἐπά-
νελθε πλέον εἰς αὐτά.

Ἡ ἀηδὼν ἠνέωξε βραδέως τὰς πτέρυγας ρίπτουσα πρὸς τὸ ρόδον βλέμμα ἀπελπισίας, καὶ ἤρξατο ὑψουμένη εἰς τοὺς ἀέρας. Τὸ ρόδον ὠχρίασε καὶ ἐκλίνε τὴν θνήσκουσαν κεφαλὴν του. Ἡ ἀηδὼν ἔστη πλανωμένη.

— Ἀπέλθε, εἶπεν ὁ δαίμων.

— Οὐδέποτε, εἶπεν ἡ ἀηδὼν, κατερχομένη μετ' ὀρμῆς πρὸς τὸ ρόδον. Ἐγειρον τὴν κεφαλὴν, ὦ Γούλ, καὶ παρατήρησον τὴν προσφιλῆ σου ἐπανερχομένην πρὸς σὲ διὰ παντός. Αἰσθάνομαι ὅτι τὸ ἥμισυ τῆς ζωῆς μου ἀνήκει εἰς σὲ, προσφιλέστατόν μοι ἄνθος, καὶ μακρὰν σου δὲν θὰ ἠδυνάμην πλέον νὰ πνέω. Τι μ' ἐνδιαφέρει τώρα ἡ ἐλευθερία; Ἡ ἐλευθερία εἶνε καλὴ διὰ τοὺς δυστυχεῖς καὶ τοὺς ἀσταθεῖς· εἶνε δὲ περιττὴ εἰς τοὺς εὐτυχεῖς καὶ τοὺς πιστούς. Να ζῶ μετὰ σου παντοτε εἶνε ὡς νὰ εἶμαι αἰωνίως εὐτυχής. Καὶ τίς δύναται νὰ παραπενοηθῆ διὰ τὴν αἰωνιότητα τῆς εὐτυχίας;

— Ὡ Βαλβούλ, ἔσο εὐλογημένη, εἶπε τὸ ρόδον. Μὴ ἀνεκαλέσας εἰς τὴν ζωὴν ἂν ἀνεχώρεις θ' ἀπέθνησκον.

— Λοιπὸν ἐπανελάβην ὁ ἀδυσώπητος δαίμων, ὀμνύετε ὅτι θὰ μείνετε αἰωνίως ἠνωμένοι!

— Τὸ ὀμνύομεν, εἶπε ζωηρῶς τὸ ρόδον.

— Τὸ ὀμνύω, ἐπανελάβε σοβαρώτερον ἡ ἀηδὼν.

— Καὶ συγκατατίθεσθε νὰ φέρητε ἄλλοι τὴν ἀδιάρρηκτον ἄλυσιν;

— Συγκατατιθέμεθα.

Μόλις ἐτελείωσαν τὰς λέξεις ταύτας καὶ εὐθὺς ἠσθάνθησαν ἑαυτὰς συνδεθείσας διὰ δεσμοῦ ἀοράτου καὶ σπέρου. Ὑψωσαν τοὺς ὀφθαλμούς ἵνα ἴδωσιν ἔτι μίαν φορὰν τὸν ἰσχυρὸν δαίμονα, οὐτινος ἡ θέλησις ἐξεπληροῦτο τόσῳ ταχύως. Ἄλλ' εἶχεν ἤδη ἀφανισθῆ.

Ἡ ἡμέρα αὕτη καὶ αἱ ἐπόμενα παρήλθον διὰ τοὺς δύο ἔραστὰς ἐν μαγευτικῇ ταχύτητι. Τὰ πάντα ἦσαν αὐτοῖς εὐτυχία.

Εἰς τὴν πρώτην λάμπην τοῦ λυκέρωτος ἔπινον ἄλλοι τὰ δάκρυα, ἄπερ ἡ ζηλότυπος δρόσος εἶχεν ἀφίσει νὰ πέσωσιν εἰς τὸν κόλπον τοῦ προσφιλοῦς ἄνθους. Ἐπληροῦντο ἄλλοι ὑπὸ τῆς πνοῆς τῆς αὔρας, ἥτις ἤρχετο νὰ

διακίψῃ, σὺν ἡδὼν ὕπνου τῆς νυκτὸς ἵνα τοὺς προσκαλέσῃ εἰς τὰς ἀπολαύσεις τῆς ἡμέρας. Ἐχαιρέτιζον ἄλλοι τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον, ὅστις ἐπανήρχετο ἐκάστην πρωΐαν ἵνα τοὺς ἀναμνήσῃ τὰς ἡδονὰς τῆς προτεραίας καὶ τοῖς προαναγγεῖλῃ τὰς τῆς ἐπιούσης.

— Ἐπιούσα ἐστὶν ἡμετέρα (Ἐπεται τὸ τέλος)

— Μεταφρασις Παντ. Ταιτσεκλή.

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

— καὶ νοσῶντων ὅτι ἐπὶ (ἀλλοῖς)

ΤΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ ἘΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι τὸ νεώτερον πανόραμα ἀρχεται ὀσημέραι νὰ ἀπεκδύηται τὸ παλαιὸν ἐνδύμα δι' οὐ ἐπαρκεῖ εἰς τὰ τόσον εὐκολα γοῦστα τῆς ἀξιοτίμου δημηγύρεως ἥτις συνήθως ἀποτελεῖ τὰ δύο τρίτα τῶν θαμῶνων τῶν foire ἀγορῶν τῶν Εὐρωπαϊκῶν μεγαλουπόλεων· ἐτι πλέον· προσεταιρισθὲν τὴν συνεργασίαν ἐξόχων καλλιτεχνῶν, ὑπόυλως, ἡρέμα, λεληθότως ἀρχεται νὰ διαμφισθητῆ καὶ εἰς τὸ θέατρον αὐτὸ βῆμα πρὸς βῆμα τὰ πρωτεία μὲ ἐλπίδας τελικῆς ἐπιτυχίας. Τοῦλάχιστον ἐν Γερμανίᾳ παρατηρεῖται ὀσημέραι περὶ σφόδρον τὸ τοιοῦτο. Τὸ νεώτερον ρεαλιστικὸν πνεῦμα (δὲν ἐννοῶ ἐκεῖνο τῶν naturalistes) φρονεῖ φαίνεται ὅτι ὁ πεπερασμένος λόγος δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐκφράσῃ τὸ ἀπείρον τῆς ἰδέας καὶ ὅτι πολὺ ἐπιτυχέστερον κατορθοῖ τοῦτο τὸ ἄφωρον πανόραμα, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου γλυτῶναι τὸν κόσμον καὶ ἀπὸ τὰς ἀγρίας ὠρυγὰς τῶν ἠθοποιῶν. Τὸ τελευταῖον τοῦλάχιστον εἶναι ἀληθές.

Μία ἀναλογία μεταξὺ Γερμανικοῦ καὶ Γαλλικοῦ γούστου.

Τὸ βεβαιότερον ὅμως ἴσως εἶναι ὅτι ἡ ἔκτακτος αὕτη ἀνάπτυξις τοῦ πανοράματος ἐν Γερμανίᾳ δέον ν' ἀποδοθῆ κυρίως εἰς τὴν πτωχείαν τοῦ νεωτέρου Γερμανικοῦ θεάτρου. Βεβαίως κενά τινα αὐτοῦ ἀναπληροῖ εἰσέτι καὶ νῦν ἡ κλασσικὴ σχολὴ τῶν Γκαίτε, Σίλλερ, Λέσσιγκ, ὁ Γερμανὸς Ἀριστοφάνης Κοτσεβιὲ ὡς καὶ ὁ κοσμοπολίτης Σαϊκσπηρ. Ἀλλὰ τὰ περισσώτερα κενά αὐτοῦ ἀναμφιβόλως ἀναπληρῶσιν οἱ Λαμβίς, οἱ Χαλεβῦ, οἱ Κρεμιέ, οἱ Λακουρσέλ οἱ Βασσέν, Μάρς μεθαύριον ἴσως καὶ ὁ Κογκοῦρ καὶ ἡ λοιπὴ σεβαστὴ χορεία τῶν μελῶν, τῆς νεωτέρας ἐλαφρομυᾶλου Γαλλικῆς σχολῆς ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς. Ἀλλὰ τὰ ἐξωτικά ταῦτα φυτὰ, μεθ' ὄλην τὴν ἐπιμέλειαν μεθ' ἧς καλλιεργοῦνται, εἶναι ἀδύνατον νὰ ριζοβολήσωσιν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ ἐν ἡ δρῶσι, τὰ ἦθη, ἔθιμα, ὁ χαρακτήρ καὶ ἐν γένει τὸ πνεῦμα τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ. Τὸ Γερμανικὸν πνεῦμα, φύσει κλασσικὸν καὶ αἰωνίως παρθένον, ἐκέρυξε πλήρη χρεωκοπίαν ἐν μέσῳ τοῦ πνέοντος τούτου τφοδρου ἀνέμου τῆς φυσιοκρατικῆς σχολῆς. Τὸ πανόραμα ἐπομένως θριαμβεύει. Καὶ διὰ τοῦτο ἐνῶ, ἐν Παρισίοις ὑπάρχουσι 20 πανοράματα καὶ 50 θεάτρα, ὧν τὰ πλείωστα λειτουργοῦντα νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἐν Βερολίῳ

ὄφεται ἀκριβῶς ἢ ἀντίθετος ἀναλογία ἤτοι 20 θέατρα καὶ 50 πανοράματα.

Ὁπου καμία ὄρυγὴ δὲν ἀκούεται

Ἐν τῷ πανοράματι, ἕνεκα ἰδίως τοῦ περισσοτέρου χρωματισμοῦ, καὶ ἐπομένως καὶ τῆς πλείονος ἀντικειμενικότητος (objectivité) ἦν τὸ νεώτερον ρεαλιστικὸν πνεῦμα προσέδωκε καὶ τῇ ζωγραφικῇ, ἢ φύσει ἅπαντα, τὰ ἀντικείμενα πάντα, εἴτε ἄψυχα εἴτε ἔμψυχα παρίστανται ἐν τῇ βωβῇ αὐτῶν ἐκφράσει ἀσυγκρίτως εὐγλωττότερα καὶ τοῦ λαλιστέρου τῶν ἡθοποιῶν. Ἀλλὰ αὐτὴ ἐνταῦθα λείπει ὁ ἡθοποιὸς οὔτε ὁ ὑποβολεὺς αὐτός. Ἡθοποιὸς εἶναι αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ θεατοῦ ὅπερ ἐλευθέρως ἀναπαριστᾷ ἐαυτῷ τὰ ὑπὸ τῆς διωρεμένης εἰκόνας ἐκφραζόμενα γεγονότα, ὑποβολεὺς δὲ εὐγενὴς καὶ ἀλάτναστος εἶναι ἐνταῦθα ἡ ἱστορία. Ὁ ρεμβὸς καὶ μελετητικὸς παρατηρητὴς δύναται, ἐπὶ ὥρας ὀλοαλήρους καὶ χωρὶς ὄρυγῆ καμία ἀνηλεοῦς ἡθοποιοῦ νὰ τοῦ σπαράττη τὰ ὄτα, νὰ βυθίζηται εἰς ἕκστασιν ἐνώπιον τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἐκτυλισσομένου μεγαλοπρεποῦς ἢ φοβεροῦ θεάματος, ὡς τῆς πυρπολήσεως π. χ. τῆς Ῥώμης ὑπὸ τοῦ Νέρωνος, ἢ τοῦ κατακλεισμοῦ καὶ νὰ παραδίδεται ἀνενόχλητος εἰς σκέψεις ἐπὶ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἐπὶ τοῦ μυστηριώδους αἰνίγματος τῆς αἰωνίως ἐπαναλαμβανομένης ἱστορίας.

Λυκαυγὲς δευτέρας ἀναγεννήσεως.

Ἄλλ' ἅπαν τὸ ἐκτυλισσόμενον ἐμπροσθεν ἡμῶν θέαμα, τῆς φύσεως τῆς οἰονεὶ φθινοῦσης ἢ ἀναγεννωμένης, τῶν ἀνθρώπων τῶν οἰονεὶ κινουμένων ἢ δρώντων ἢ λαλούντων, τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, τοῦ δι' ἀοράτου νήματος ἀναμιγνυμένου εἰς τὰς τύχας τῶν θνητῶν καὶ μόλις ὑπεννοουμένης ὀπισθεν τῆς ἀμφιλύκης ἢ ἐν εἴδει χρυσῆς βροχῆς ἢ εἰς τὸ βάθος νεφέλης καὶ ἐν γένει ἀπάντων τῶν στοιχείων ἐκείνων τῶν ἀποτελούντων τὸ σύνολον ἐνὸς ἱστορικοῦ γεγονότος ἢ μύθου, δὲν εἶναι εἰμὴ τὸ εἶναι μίαν ἀπλῆς εἰκόνας δεξιῶν ζωγράφου κατορθώσαντος δαιμονίως νὰ προσθέσῃ αὐτῇ τὰς φυσικὰς αὐτῆς διαστάσεις ὡς νὰ τὴν ἐβλεπέ τις ὀπισθεν τοῦ μαγικοῦ φανοῦ τῆς μυθικῆς παραδόσεως. Ἐκ τούτων εὐκόλως φαντάζεται τις ὅποιαν θέσιν κατέχει ἐν τῷ πανοράματι ἡ ζωγραφικὴ. Καὶ ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῆς ἀμίλλης ἢ ἐπ' ἐσχάτων ἤρξατο ὑποκινῶν μεταξὺ τῶν διαπρεπεστέρων συγχρόνων καλλιτεχνῶν, ἀναμφιλέκτως πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι λυκαυγὲς δευτέρας ἀναγεννήσεως τῆς τέχνης ἄρχεται ὑποφῶσκον.

Ἡ σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ.

Μετὰ τὰ πανοράματα τῶν μεγάλων γεγονότων καὶ μαχῶν τῆς ἱστορίας καὶ ἰδίως τοῦ τελευταίου Γαλλογερμανικοῦ πολέμου (Sedaupanorama), τῶν λαμπροτάτων τοπογραφῶν τῆς ὑψηλῆς ὄλης καὶ τελευταίως τῶν τραγικῶν ἐπεισοδίων τῆς Ἀφρικῆς τῶν ἀποθανατισάντων τὰ ὀνόματα τῶν Στάνλεϋ καὶ Ἐμὶν πασσᾶ, ἔχομεν νῦν ἐν Βερολίῳ καὶ τὴν

παραστάσιν τῆς ὑψηλῆς τραγωδίας τῆς Χριστιανικῆς ἀποκαλύψεως. Ἦτον ἀπαίτησις ἐπίσης τοῦ ρεαλιστικοῦ ρεύματος ὅπως ἡ πλαστικὴ τέχνη θεωρησῆ ἀξίον ἐαυτῆς νὰ ἀναπαραστήσῃ τὸ ὑψηλὸν μυστήριον τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, τὴν ἐξελισσόμενην θεοσίαν τοῦ Σωτῆρος, ἐξελισσομένην μεθ' ὄλης τῆς ἀκριβείας τῶν τοπικῶν καὶ χρονικῶν ὄρων, ἐν μέσῳ τῆς φυσικῆς τοπογραφίας καὶ ἐν τῇ ἀμφιλύκῃ τοῦ ἐκ τῆς ἐπισυμβάσεως ἡλιακῆς ἐκλείψεως σκοτισθέντος οὐρανοῦ. Λαμπροτέρα ἐπιτυχία δὲν ἠδύνατο νὰ στέφῃ τὰς προσπάθειάς τοῦ ἐπὶ τούτῳ ἐργασθέντος ἐξόχου καλλιτέχνου.

Ὁ εὐτυχίας νὰ ἴδῃ ἐν Παρισίοις τὸ μέγα πανοράμα τῆς ἀλώσεως τῆς Βαστίλλης δύναται νὰ συλλάβῃ ἄμυδρὰν τινα ἰδέαν περὶ τῆς πελωρίως ἐξαισίας ταύτης εἰκόνας, ἀν ἄλλως τὸ μέγα ἐκεῖνο ἐπεισόδιον τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως δύναται νὰ ἀντισταθμεύσῃ τὸ μεγαλεῖον τῆς θυσίας τοῦ θεοῦ ἀνθρώπου. Τὸ πανοράμα τοῦτο ἐμποιεῖ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι ἀδύνατον ἄλλως νὰ ἐξετελέσθῃ τὸ μέγα γεγονός ἢ ὅπως ἐνταῦθα παρίσταται. Οὐδὲν ἐν τῇ εἰκόνι προσκόπτει πρὸς τὸ φυσικῶς δυνατὸν καὶ τὴν πειστικὴν πιθανότητα, ἐνῶ ἢ ἐκ τοῦ ὄλου ἔργου ποιητικὴ ἐντύπωσις εἶναι ἐξαισία καὶ καταπληκτικὴ.

Ἡ γενικὴ ἀποψις

Ὡς σημεῖον ἀπόψεως διὰ τὸν θεατὴν ὑποτίθεται λόφος τις ἐκ τῶν πέριξ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὃν χωρίζει ἀπὸ τῆς ἐπιπέδου κορυφῆς τοῦ Γολγοθᾶ, ἐφ' οὗ λαμβάνει χώραν ἡ σταύρωσις, βαθεῖα κοιλιάς. Τὸν ἐκ τῶν σκοτεινῶν διόδων ἀνερχόμενον τὴν ἐπίτηδες ἐν ψηλαφῆτῳ σκότει βεβυθισμένην κλίμακα καὶ σταματῶντα ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου ὑψώματος ἐκπλήσσει κατ' ἄρχας τὸ παράδοξον λυκόφως τὸ ἄσυνήθες παρὰ τοῖς πανοράμασι, τὰ ὅποια ὡς γνωστὸν πάντοτε λούονται ἐν τῷ πλημμύρας φωτός. Εἶναι ἀκριβῶς ὁ τόπος τοῦ ἀποσκοτισθέντος ἡλίου. Τὸ γαλάζιον τοῦ οὐρανοῦ ὑπὲρ τὴν εὐρείαν τοπογραφίαν αἴφνης ἐξηφανίσθη χωρὶς οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον νεφύδιον νὰ διασχίσῃ αὐτό. Βαθὺ χρῶμα, ποῦ μὲν ὑπέρυθρον, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον ἀπαισίως σκοτεινὸν ὑπεισήλθεν εἰς τὴν θέσιν τοῦ συνήθους κυανοῦ χρώματος τοῦ οὐρανοῦ. Μόνον ὑπεράνω τῆς ὑπὸ θερμῶν ἀκτίνων ραινομένης ὀπισθεν τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν ἐρήμου τοῦ Ἰουδα ὡς καὶ ὑπεράνω τῶν μακρυνῶν καὶ ἐν ἐλαφρᾷ διαφανεῖ ὀμίχλῃ λουομένων ὑψώματων τοῦ Γιεσᾶ καὶ Μοᾶβ παρίσταται εἰσέτι ἡ ἀτμοσφαῖρα φωτεινὴ ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἐμποιοῦσα πλησίον τοῦ ἐπιλοῖπου μαύρου στερεώματος ἢ αἰσθησὶν ἀστραπαὶ διασχίζουσαι ὑπὸ μαύρων νεφῶν καλυπτόμενον οὐρανόν. Ἐπὶ τοῦ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν μας στερεώματος διακρίνεται τμήμα τι τῆς ἐρυθρᾶς στεφάνης τοῦ σκοτισθέντος δίσκου τοῦ ἡλίου, ἄσυνήθεις ἄλλως τε προσλαβόντος διαστάσεις, φαινόμενον καταπληκτικῶν τοῦ ὁποίου ἢ θεᾶ πολλῶν τὰ βλέμματα, ἐκ τῶν κάτωθι θεωμένων, ἀποσπᾷ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ σκληροῦ θεάματος τῆς σταυρώσεως.

Ἡ Ἱερουσαλήμ καὶ τὰ περίχωρα.

Πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ τὴν κλίμακα ἀνερχομένου ἐκτείνεται ἐπὶ λοφώδους ἐδάφους, ὑπὸ ὑψηλῶν μελονοφαίων καὶ εἰς ἐπάλλξεις ἀπολιγόντων τειχῶν περιβάλλομένη, ἡ Ἱερουσαλήμ. Ἐν τῇ θαλάσῃ τῶν λευκῶν, ἐπιπέδως ἐστεγασμένων οἰκιῶν αὐτῆς προβάλλουσιν ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς ἐσχατιᾶς, ὁ πύργος Ἀντωνία μετὰ τῶν γωνιαίων αὐτοῦ ἐπάλλξων, τὸ Ἡρωδιανὸν τέμενος, πυλωνοειδές, καὶ τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀσμοναίων ἀπὸ δὲ τῆς δεξιᾶς ἐσχατιᾶς αἱ ἐκτεταμένα οἰκοδομαὶ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ἡρώδου μετὰ τῶν στοῶν τοῦ Δικαστηρίου. Πρὸ τούτων ἀνοίγεται ἐν τῷ τείχει ἡ ὀχυρωμένη πύλη τῆς Γέννας, ἀπὸ δὲ ταύτης ἄγει ἡ ἐπιπονωτάτη ὁδὸς ἣν διέρχονται οἱ κατάδικοι, παρὰ ἡρειπωμένον μῶλον, ὄρος ἐλαιῶν καὶ τὰς σκηνὲς νομαδικῶν ποιμένων, δι' ἐρήμου βραχῶδους καὶ ἀφύτου γῆς, καὶ ὁτὲ μὲν διαυλακοῦσα βαθείας κοιλάδας ὁτὲ δὲ ἐσπυσα ὑπεράνω βραχῶδων ὑψωμάτων πρὸς τὸν Γολγοθᾶν. Ὑπὲρ τοῦτον ὑψηλὰ, αἱ ἐκτενεῖς ῥάχεις τοῦ πρὸς βορρᾶν τῆς Ἱερουσαλήμ ἱστορικοῦ ὄρους, ἐφ' οὗ ἀνήλθον ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Τίτος, ὁ τελευταῖος πρὸς πολιορκίαν καὶ καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ, κλείουσι τὴν εὐρείαν τοπογραφίαν, ἐν ᾧ ἀμέσως ὀπισθεν τοῦ Γολγοθᾶ προβάλλει τὸ βόρειον μέρος τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν.

Ἡ κίνησις τοῦ ἑορτάζοντος λαοῦ.

Ἄπαντα τὰ ἀμέσως πρὸ τῆς πόλεως περίχωρα φαίνονται καὶ μακρὰν ἔτι τοῦ Γολγοθᾶ, πλήρη ζωηρᾶς καὶ φυσικωτάτης κινήσεως. Πρὸ τῶν τειχῶν, ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, πρὸ τῶν πυλῶν, ἐπὶ τῶν ἀπὸ τούτων ἀγροῦσῶν ὁδῶν, βλέπει τις ἐμπόρους, ἐλθόντας εἰς Ἱερουσαλήμ διὰ τὴν ἑορτὴν, μετὰ τῶν σκηνῶν τῶν καμήλων τῶν ὄνων καὶ τῶν κεχυμένων πραγματειῶν τῶν κατοίκους διαπραγματευομένων μετ' αὐτῶν, ἐπαίτας καὶ λεπρούς. Ἄλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐν ἄκρᾳ ζωηρότητι διατελούντων τοῦτων συμπλεγμάτων τινὲς μετὰ προσοχῆς καὶ ἐκπλήξεως ἀτενίζουσιν πρὸς τι σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐν ᾧ οἱ ἐπαίται περιχαρεῖς διὰ τὴν ἐκτάκτως προσδοκώμενον διὰ αὐτοὺς ἡμέραν τῆς ἑορτῆς, περιφέρονται τῆδε κακείσε πρὸς συνάντησιν καὶ ἀφαιμάξιν τοῦ βαλαντίου πλουσίου τινὸς Ἰουδαίου. Ἄλλὰ τὴν ἰλαρωτέραν πάντων εἰκόνα παρέχει καραβᾶνα τις ἐκ καμήλων μακρόθεν ἐρχομένη ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Ἰόππης διὰ τὴν ἑορτὴν, καὶ ἥτις πρὸ τοῦ ἀπροσδοκῆτως ἐπελθόντος σκότους ἐπισπεύδει ἔντρομος τὴν πορείαν ὅπως εὖρῃ ἐγκαίρως ἐν τῇ πόλει ἄσυλον κατὰ τῆς καταγιγίδους ἣν προφανῶς νομίζει ἐπικειμένην.

Τὸ πλησιέστερον τοῦ Γολγοθᾶ.

Ἡ ἀπὸ τῆς πύλης τῆς Γέννας παρὰ τὸν ἐλαιῶνα, τὰς μεγάλας πίτις, τὰς γηραιὰς τερεβίνθους καὶ τὸν ἐγκαταλελειμμένον σεσθρωμένον ἐν ἐρείπιοις μῶλον ἄγρουσα ὁδὸς εἶναι, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἀμέσως πρὸ τῆς πόλεως περίχωρα, παντελῶς

ἐρημος. Μόνον συμπλεγμά τι γυναικῶν ἐπὶ τινος παρὰ τὰ δένδρα ἐκεῖνα ὑψώματος φαίνεται ἀτενίζαν πλήρες ἄλγους καὶ ἐκπλήξεως πρὸς τὸν Γολγοθᾶν. Ὅσῳ περισσότερον πρὸς τοῦτον προσεγγίζει ἡ ὁδὸς, ὅσῳ πυκνότερον καθίσταται τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, ὅστις ἐξελθὼν τῆς πόλεως προὔχρησε μέχρις ἐκεῖ ὅπως ἴδῃ τὴν σταύρωσιν, καὶ νῦν, ἐν μέρει μὲν ὑπὸ τῆς σκηνῆς ταύτης ἐν μέρει δὲ ἕνεκα τοῦ ἐν πλήρει ἡμέρᾳ ἐπελθόντος σκότους ὑπὸ ποικίλων ἀντιθέτων συναισθημάτων καταληφθεὶς, τεταραγμένος, ἔντρομος μεταδίδει παθητικώτατα τὰ συναισθήματα αὐτοῦ ταῦτα διὰ ἐκφραστικωτάτων χειρονομιῶν καὶ κινήσεων. Ἐν τῷ πλήθει τούτῳ τὴν πλειονοψηφίαν ἀποτελοῦσιν οἱ περὶ τὸν ἀρχιδικαστὴν Ἄνναν, τὸν ἀρχιερέα Καϊάφην καὶ τινὰς γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους συνεσπειρωμένοι φανατικοὶ ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ, ἀδιάλλακτοι εἰσέτι ἐν τῷ φθόνῳ καὶ τὰ μίσει των. Συγκινητικὴν καὶ χαρακτηριστικωτάτην πρὸς τοῦτους ἀντίθεσιν ἀποτελοῦσι παιδίσκαι μὲ ἀθωοτάτην τὴν φυσιογνμίαν, γυμνώλενοι, καὶ γυναῖκες ἀντλοῦσαι ὕδωρ ἀπὸ τινος πηγῆς, αἵτινες ἔντρομοι ἐκ τῶν φοβερῶν σημείων ἀσκήσαν τὰς λαγῆνας καὶ πλήρεις ἄλγους καὶ συγκινήσεως ἀτενίζουσιν ὑψηλὰ, αἱ μὲν πρὸς τὸν Γολγοθᾶν αἱ δὲ πρὸς τὸν ὀπισθεν τοῦ σκότους κρυπτομένον ἥλιον.

Ὁ Γολγοθᾶς

Σύμπασα ἡ περαιτέρω σύνθεσις ἀπολήγει εἰς τὰ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου τούτου συμπλέγματα. Οὐδὲν ὑψηλότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον θέμα διελθὼν ποτε διὰ γραφίδος ἀθανάτου καλλιτέχνου, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκτελεσθῆ ἐπιτυχέστερον. Οἱ τρεῖς σταυροὶ ἴστανται ὑψωμένοι, φρουρούμενοι ὑπὸ ῥωμαίων λεγιοναρίων, ἐξ ὧν τινὲς ἐν τῇ κτηνώδει αὐτῶν ἀπαθείᾳ ἀποτελέσαντες ἡμικύκλιον, ῥίπτουσιν ἤδη, οἱ μὲν ὄρθιοι οἱ δὲ ὀκλαδὴν καθημένοι, τὰς κύβους ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν τοῦ Σωτῆρος. Οὗτος φαίνεται ἐγγὺς τῆς υπερτάτης στιγμῆς, καθ' ἣν τὸ πᾶν μέλλει νὰ συντελεσθῆ. Ὁ καιρὸς ἡσθητῆς ἐξ εὐωδύμων συσπρέφεται εἰδεχθῆς ἐν σπαρακτικαῖς ὀδύνας καὶ φρικώδεις σπασμοῖς. Ἀριστερόθεν καὶ ἐγγύτατα τοῦ σταυροῦ ἴσεται ὁ Λάζαρος, ὑποστηρίζων τὴν ἐγγὺς νὰ λιποψυχήσῃ ἀδελφὴν του Μάρθαν.

Ἡ Μορῖα.

Ἀπέναντι τοῦ σταυροῦ ἴσεται μόνη, ἡ δύστηνος μήτηρ τοῦ ἐσταυρωμένου· εἶναι ἀδύνατον νὰ διερμηνευθῆ διὰ τοῦ λόγου ὅτι ἐκφράζει τὸ παράστημα καὶ ἡ ὄψις τῆς μεγάλης ταύτης μάρτυρος· διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις τοῦτο, πρέπει νὰ ᾔηται μήτηρ· καὶ εὐθυτενῆς, μὲ τοὺς βραχίονας ἐρριμμένους κάτω, μὲ τὸ κήρινον πρόσωπόν της ἐστραμμένον πρὸς τὸ ὕψος τοῦ σταυροῦ, ἀτενίζει τὸν υἱὸν της εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ἀλλόφρον καὶ ὥσει ἐν ἀμφιβολίᾳ ἔαν τὸ πρὸ αὐτῆς ἀποτρόπαιον τοῦτο θέαμα ᾔηται πραγματικὸν ἢ καταχθόνιον ὄπτασι· δὲν πίπτει, ἀλλ' ἴσεται ἀπολελιθωμένη ἐν τῇ ἀπειρῷ ὀδύνη της.